

JEFFREY WEEKS

**What is Sexual
History?**

Jeffrey Weeks, *What is Sexual History?*, Cambridge, Malden: Polity Press, 2016, 187 s. Oprawa miękka, publikacja anglojęzyczna.

Czym jest historia seksualności? Jeffrey Weeks – socjolog, profesor emeritus Uniwersytetu London South Bank, aktywista na rzecz osób homoseksualnych, wpływowy myśliciel i autor – stawia przed sobą nie lada wyzwanie nakreślenia, prześledzenia i uporządkowania tej wielowątkowej dyscypliny. Książka ta jest częścią serii wydawniczej Polity Press *What is History?*, mającej na celu mapowanie konkretnych problemów historycznych.

Zamysłem *What is Sexual History?* jest ukazanie potrzeby pracy nad krytyczną historią seksualności, która ma uwolnić się z oków naturalizmu, esencjalizmu czy determinizmu biologicznego oraz stworzyć przestrzeń „dialogu między przeszłością a terażniejszością” (s. 5) i otworzyć się na wielość definicji pojęcia seksualności. Główna część książki składa się z siedmiu rozdziałów, traktujących o różnych aspektach i etapach tworzenia dyscypliny oraz jej uwarunkowaniach społecznych.

Rozdział pierwszy – *Framing Sexual History* – podejmuje problematykę rozwoju krytycznej (a raczej krytycznych) historii seksualności od lat siedemdziesiątych XX wieku. Autor rejestruje w nim wyzwania konstruktywistycznego założenia, że „seksualność jest strukturą fundamentalnie społeczną, a tym samym – historyczną” (s. 11), stojącego w opozycji do poglądu dopatrującego się jej źródła w naturze. Następnie przygląda się kategoriom, które przyczyniły się do opisanej zmiany kierunku dociekań historycznych. Omówione zostają: wzmocniona pozycja teorii (z naciskiem na *Historię seksualności* Michela Foucaulta i multidyscyplinarność krytycznych perspektyw), materialność ciała i ucieleśnienie, zagadnienia podmiotowości i tożsamości, uczuć, emocji i afektów. Autor zarysowuje również wagę pokoleniowych prób przedefiniowania seksualności, w szerokim planie interesuje go zatem problem czasowości dyskursu historycznego.

W kolejnym rozdziale (*The Invention of Sexual History*) Weeks cofa się w czasie, próbując prześledzić drogę historii seksualności od jej początków w wieku XIX do lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych kolejnego wieku, aby zidentyfikować i przedstawić zmianę paradygmatu, która dokonała się w tym okresie. Rozdział rozpoczyna się rozpoznaniem roli rodzącej się w XIX wieku seksuologii w wytworzeniu niezbędnej terminologii naukowej, a następnie przechodzi do analizy

przemian zachodzących w założeniach historii seksualności, które początkowo opierały się na biologii i psychologii, by ewoluować z czasem w stronę społecznego i kulturowego ujęcia przedmiotu badań. Zgodnie z powstałym na podwalinach tej transformacji konstrukcjonizmem społecznym – który prowokował liczne debaty, opisane w ostatniej części rozdziału – „seksualność» nie jest nam dana: jest ona wytworem społecznych znaczeń i negocjacji, władzy i walki, przepisów i sprawczości ludzkiej” (s. 34).

Jeden z kierunków wspomnianych debat został przybliżony w rozdziale trzecim, *Querying and Queering Same-Sex History*. Autor otwiera go opisem historii homoseksualizmu, z rozróżnieniem na historię gejów i historię lesbijek, które pomimo „współdzielonych tabu, uprzedzeń i dyskryminacji” (s. 42) różnią się między innymi doświadczeniami i kwestiami tożsamościowymi. Następnie Weeks pochyla się nad zwrotem ku *queer*, postępującym od lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Za największe osiągnięcie teorii *queer* uważa on opór wobec binarnego porządku istniejących kategorii – postawę kwestionującą i krytyczną, poszukującą nienormatywnych form seksualności i ich historii.

Czwarty rozdział, *Gender, Sexuality and Power*, poświęcony jest kontrowersyjnym debatom drugofalowego feminizmu – tak zwanym wojnom seksualnym – podejmującym szeroką gamę tematów, poczynawszy od aktywności seksualnej kobiet, pornografii i przemocy, a skończywszy na pozycji kobiet w heteronormatywnym, „męskim” porządku oraz stosunkach władzy między mężczyznami i kobietami. Weeks przytacza najważniejsze teksty i głosy, opowiadające się po różnych stronach sporów, oraz wkład w ich przebieg nowych teorii feministycznych; autor nie zapomina również o wątkach rasowych i klasowych, zazwyczaj nieartykułowanych przez białe feministki, a centralnych zwłaszcza dla kobiet czarnoskórych, doświadczających opresji i dyskryminacji również na tych poziomach. W końcu zwraca się on ku historii mężczyzn – a raczej jej brakowi – i nawracającym kryzysom męskości.

W rozdziale zatytułowanym *Mainstreaming Sexual History* Weeks omawia pięć najważniejszych momentów kształtujących zachodnie pojęcie seksualności. Pierwszy z nich obejmuje jej początki, które Michel Foucault odnajduje w XVIII wieku. Następnie autor nakreśla umocowanie heteroseksualizmu jako normy społecznej i kulturowej, stanowiącej binarną opozycję dla homoseksualizmu. Kolejnym etapem była rewolucja seksualna lat sześćdziesiątych XX wieku, która – mimo negatywnej recepcji wielu historyków i historyczek, zajmujących odrębne pozycje polityczne – przyniosła za sobą wiele zmian światopoglądowych, które wpłynęły na dalszy rozwój innego spojrzenia na seksualność. Wybuch epidemii AIDS niejako spowodował wyrwę w tym toku przemian, wywołując atak przede wszystkim na gejów; jednak z drugiej strony kryzys ten doprowadził do „samo-afirmacji” (s. 89) środowiska homoseksualnego, mobilizacji oraz współdziałania

na rzecz walki z chorobą. Ostatnim punktem w historii, do którego odwołuje się Weeks, jest przełom tysiącleci, kiedy to uwydatnione zostały kwestia regulacji małżeństw jedнопłciowych oraz wielość rodzajów relacji intymnych.

Podczas gdy poprzedni rozdział traktował o perspektywie zachodniej, *The Globalization of Sexual History* odnosi się do historii seksualności południowej, kolonialnej i postkolonialnej. Autor zaczyna go od analizy zjawiska globalizacji w kontekście tematyki książki, by przejść do ponadnarodowego zwrotu wśród historyków i innych badaczy seksualności, jego zalet i nadużyć. Następnie Weeks przywołuje wpływ praktyk i regulacji prawnych, wprowadzanych przez kolonizatorów na życie i tożsamość seksualną obywateli kolonii (jednym z przykładów jest penalizacja homoseksualizmu, będąca pozostałością legislacji imperium brytyjskiego) oraz omawia różne manifestacje postkolonialnych prób modernizacji i ich skutki. Finalna część tego rozdziału poświęcona jest refleksji nad człowieczeństwem i prawami seksualnymi.

Rozdział siódmy i ostatni – *Memory, Community, Voice* – skupia się na inicjatywach i organizacjach oddolnych, których rozkwit przypadł na lata siedemdziesiąte XX wieku, podkreśla ich znaczenie oraz uwydatnia związki między historiami, mającymi w nich źródło i historią jako dyscypliną akademicką. Weeks wykazuje w nim, że pamięć zajmuje szczególne miejsce w praktykach społecznych oraz powinna być wspierana za pomocą archiwów seksualnych. Skutkiem takiego działania ma być dopuszczenie do głosu tych, którzy wcześniej byli uciszani. Czytamy: „Historia mówiona może nam pomóc usłyszeć osoby szanowane, jak i te szacunku pozbawione, zwyczajne i egzotyczne, konserwatywne, ale i radykalne. Wyzwanie leży w tym, by pojąć siłę wielorakości głosów w historii – i by oddać im sprawiedliwość” (s. 129).

What is Sexual History? Jeffreya Weeksa niewątpliwie odpowiada na pytanie zadane w tytule, porządkując rozległą tematykę historii seksualności. Napisana lekko i przejrzysto, monografia zachowuje rygor historyczny, nie wyzbywając się zarazem sądów subiektywnych. Wraz z rozbudowanymi – zajmującymi bowiem szesnaście stron – sugestiami dalszych lektur, znajdującymi się po ostatnim rozdziale, książka jest przystępnym a zarazem bogatym w odniesienia teoretyczno-historyczne „przewodnikiem”, jak to trafnie określili Lynne Segal i Thomas Laqueur. Choć treści w niej zawarte nie zaskoczą badaczy i badaczek zawodowo zajmujących się tą dziedziną – Weeks przyjmuje raczej konwencję wykładu zamiast podejmować się polemiki albo przepisania historii na nowo – lektura *What is Sexual History?* może okazać się nieoceniona zarówno z punktu widzenia dydaktyki, jak i w perspektywie poszerzenia i ugruntowania wiedzy na temat historii seksualności.

